

วารสารอิเล็กทรอนิกส์
ทางการศึกษา

OJED, Vol.9, No.2, 2014, pp. 574-581

OJED

An Online Journal
of Education
<http://www.edu.chula.ac.th/ojed>

การวิจัยแบบพหุกรณีเพื่อวิเคราะห์วิธีการส่งเสริมใจใฝ่เรียนรู้ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย
MULTIPLE CASE STUDY RESEARCH TO ANALYZE METHODS FOR ENHANCING ENQUIRING MIND
OF HIGH SCHOOL STUDENTS

นายเกียรติชัย ด้วงเอียด *

Kiadtichai Duang-iad

รศ.ดร.สิริพันธ์ สุวรรณมรรคา **

Assoc. Prof. Siripaarn Suwanmonkha, Ph.D.

บทคัดย่อ

การวิจัยแบบพหุกรณีนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์วิธีการในการส่งเสริมใจใฝ่เรียนรู้ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย แหล่งข้อมูลประกอบด้วย ครูที่มีการปฏิบัติดี นักเรียน และเอกสาร เก็บรวบรวมข้อมูลโดยการสัมภาษณ์ การสังเกตแบบมีส่วนร่วม และไม่มีส่วนร่วม และสัมภาษณ์ วิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์ค่าหลัก และวิเคราะห์ส่วนประกอบ ผลการวิจัยพบว่า วิธีการในการส่งเสริมใจใฝ่เรียนรู้ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายจากครูที่มีการปฏิบัติดีมีกระบวนการส่งเสริมใจใฝ่เรียนรู้ที่ชัดเจนตั้งแต่การเตรียมความพร้อมของครูในการเตรียมแผนการจัดการเรียนรู้ ใบกิจกรรม และสื่อที่ใช้ ด้านการจัดการเรียนการสอนครูจะมีรูปแบบการจัดการเรียนการสอนที่ชัดเจนคือรูปแบบการเรียนการสอนกระบวนการสืบสอบและแสวงหาความรู้เป็นกลุ่ม และรูปแบบการเรียนการสอนโดยซักค้าน ทั้งนี้ครูเป็นผู้ที่มีความเข้าใจในตัวเด็กนักเรียน คอยให้กำลังใจนักเรียนอยู่เสมอๆ มีการกระตุ้นให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้จากสื่อที่หลากหลาย การวัดประเมินผลการเรียนรู้ใช้การประเมินตามสภาพจริง

* นิสิตมหาบัณฑิตสาขาวิชา วิธีวิทยาการวิจัยการศึกษา ภาควิชา วิจัยและจิตวิทยาการศึกษา

คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

E-mail Address: Kiadtichai-26@hotmail.com

** อาจารย์ประจำสาขาวิชา วิธีวิทยาการวิจัยการศึกษา ภาควิชา วิจัยและจิตวิทยาการศึกษา

คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

E-mail Address: siripaarn_s@hotmail.com

ISSN 1905-4491

Abstract

Multiple case study purpose of this study was to analyze methods for enquiring mind of high school student from best practice teacher. The research consisted of the teacher student and documents. The research data were collected by study documents participatory and non-participatory observations and interview. Data were analyzed by domain analysis and component analysis. The research findings were summarized follows. Methods for enhancing enquiring mind of high school student from best practice teacher have clearly enhancing enquiring mind process. Since preparation of teacher about teaching plans sheet for activities and instructional media. Field of management in learning's teacher must be clearly, its is Group investigation instructional model and Jurisprudential model. Due to the teachers understand he students and give moral support them. They encourage the students to learning from various medias. All assessment were depended on real observing.

คำสำคัญ: พหุกรณีศึกษา / ใจใฝ่เรียนรู้

KEYWORDS: MULTIPLE CASE STUDY / ENQUIRING MIND

บทนำ

“ การศึกษาเป็นเครื่องมือสำคัญในการพัฒนา ความรู้ ความคิด ความประพฤติ ทักษะค่านิยมและคุณธรรมของบุคคล เพื่อให้เป็น พลเมืองที่มีคุณภาพและประสิทธิภาพ เมื่อบ้านเมืองประกอบไปด้วยพลเมืองที่มีคุณภาพและประสิทธิภาพ การพัฒนาประเทศชาติก็ย่อมทำได้โดยสะดวกราบรื่นได้ผลที่แน่นอน และรวดเร็ว...” (พระราชดำรัส พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดชมหาราช) การศึกษาจึงเป็นเครื่องมือในการปลูกฝังค่านิยม เจตคติ คุณธรรม จริยธรรม และคุณลักษณะอันพึงประสงค์แก่เยาวชน เพื่อนำไปสู่การพัฒนาสังคมและเศรษฐกิจอย่างต่อเนื่อง ซึ่งสอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 ที่ได้กำหนดจุดมุ่งหมายของการจัดการศึกษาไว้ว่า การจัดการศึกษาต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้และคุณธรรม มีจริยธรรมและวัฒนธรรม ในการดำรงชีวิตสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข การศึกษาจึงเป็นกลไกและกระบวนการสำคัญในการอบรมหล่อหลอมเกลาให้บุคลากร ของชาติมีความรู้ ความสามารถ ความฉลาด เป็นคนดี คนเก่ง มีร่างกายแข็งแรง พร้อมทั้งจะเป็นรากฐานของชีวิตให้ก้าวไปอยู่ในสังคมของโลกที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งสอดคล้องกับคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียน ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ที่ได้กำหนดคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียนไว้ 8 ประการ คือ 1) รักชาติ ศาสน์ กษัตริย์ 2) ซื่อสัตย์สุจริต 3) มีวินัย 4) ใฝ่เรียนรู้ 5) อยู่อย่างพอเพียง 6) มุ่งมั่นในการทำงาน 7) รักความเป็นไทย และ 8) มีจิตสาธารณะ

ใจใฝ่เรียนรู้ จึงเป็นพฤติกรรมที่แสดงออกเมื่อมีความมุ่งมั่น ความตั้งใจ ความกระตือรือร้นที่จะเรียนรู้ โดยมีพฤติกรรมบ่งชี้ คือ เป็นคนช่างสังเกต มีความพยายามและความตั้งใจ มีความขยันอดทน มีความรับผิดชอบ และมีความคิดริเริ่มมั่นใจในตัวเอง โดยสามารถวัดได้จากการวัดผลด้านจิตพิสัยโดยการสังเกตพฤติกรรมที่เกิดขึ้น ใจใฝ่เรียนรู้เป็นคุณลักษณะที่สำคัญของผู้เรียนที่ควรส่งเสริมให้รักการเรียนรู้ ชอบศึกษาหาความรู้ และตื่นตัวกับสิ่งแปลกใหม่รอบตัว อยากรู้ อยากเห็น เสาะแสวงหาความรู้ มีวิจรรณญาณ เลือกดัดสินใจ คิดวิเคราะห์ คิดสังเคราะห์ คิดหาเหตุผล ประเมินสถานการณ์ต่าง ๆ รู้จักซักถาม ค้นหาคำตอบ กระตือรือร้นต่อการเปลี่ยนแปลง ที่เกิดขึ้น ด้วยการติดตามข่าวสาร อ่านหนังสือ ดูโทรทัศน์ เรียนรู้ในรูปแบบต่างๆ อย่าง

ต่อเนื่อง และมีทัศนคติที่ดีต่อการศึกษาลดชีวิต เพื่อให้ชีวิตของผู้เรียนมีความหมาย มีชีวิตชีวา ตลอดจนสำเร็จการศึกษา รับผิดชอบภาระงาน สามารถปรับตนเองให้ทันสมัย ทันยุคทันเหตุการณ์ ทันโลกและทันต่อความเปลี่ยนแปลง เพื่อให้สามารถอยู่ในสังคมการเรียนรู้ได้อย่างมีความสุข (อารี พันธมณี, 2545) ใจใฝ่เรียนรู้ขึ้นอยู่กับปัจจัยหลายประการ เช่น การรับรู้ต่อการจัดการเรียนการสอนของครู สติปัญญาของผู้เรียน สภาพเศรษฐกิจของครอบครัว ตัวแบบที่จะให้เรียนรู้ ความพร้อมของผู้เรียน เจตคติต่อผู้สอน เนื้อหาที่เรียน สภาพแวดล้อมทั้งในชั้นเรียนและที่บ้าน (บุญชิต มณีโชติ, 2540) ในปัจจุบันโรงเรียนแต่ละแห่งมีความพยายามที่จะส่งเสริมใจใฝ่เรียนรู้ให้กับผู้เรียนเพื่อเป็นพื้นฐานที่สำคัญสำหรับการพัฒนาด้านอื่นๆ โดยมีครูเป็นผู้ที่มีความสำคัญอย่างยิ่งที่จะคอยส่งเสริม สนับสนุน และหาวิธีการต่างๆที่จะทำให้ผู้เรียนมีใจใฝ่เรียนรู้ การเรียนการสอนของครูในปัจจุบันแต่ละคนย่อมมีแนวทางการเรียนการสอนที่แตกต่างกันออกไปซึ่งขึ้นอยู่กับครูแต่ละบุคคล หรืออาจขึ้นอยู่กับบริบทของเด็กนักเรียนที่สอน เช่น สอนเด็กนักเรียน แผนการเรียนวิทยาศาสตร์ – คณิตศาสตร์ หรือ สอนเด็กนักเรียน คณิตศาสตร์ – ภาษาต่างประเทศ เป็นต้น

จากเหตุผลดังกล่าวจะเห็นได้ว่าครูเป็นส่วนสำคัญอย่างยิ่งที่คอยส่งเสริม สนับสนุน ใจใฝ่เรียนรู้ของผู้เรียนซึ่งครูแต่ละท่านก็มีความแตกต่างกัน เพราะฉะนั้นจึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะศึกษาวิธีการส่งเสริมใจใฝ่เรียนรู้ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายจากครูที่มีการปฏิบัติโดยศึกษาจากครูที่มีความแตกต่างกันคือ สอนแผนการเรียนวิทยาศาสตร์ – คณิตศาสตร์ และ คณิตศาสตร์ – วิทยาศาสตร์

คำถามวิจัย

วิธีการส่งเสริมใจใฝ่เรียนรู้ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายจากครูที่มีการปฏิบัติมีลักษณะอย่างไร

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อวิเคราะห์วิธีการในการส่งเสริมใจใฝ่เรียนรู้ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายจากครูที่มีการปฏิบัติ (best practice)

วิธีการดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์วิธีการในการส่งเสริมใจใฝ่เรียนรู้ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายจากครูที่มีการปฏิบัติ (Best practice) โดยใช้ระเบียบวิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative research) ซึ่งเป็นการวิจัยแบบพหุกรณีศึกษา (Multiple case study research) ซึ่งวิธีการวิจัยในครั้งนี้สามารถอธิบายได้ดังนี้

1. การศึกษาก่อนลงภาคสนาม

ผู้วิจัยใช้ระยะเวลาในการศึกษาก่อนลงภาคสนามประมาณ 3 เดือน คือตั้งแต่เดือนตุลาคม – เดือนธันวาคม พ.ศ. 2556 โดยผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และปรึกษาอาจารย์ที่ปรึกษาที่เป็นผู้เชี่ยวชาญ มีความรู้ในประเด็นงานวิจัย โดยมีรายละเอียดในการศึกษาดังนี้

1.1 การศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับข้อมูลเบื้องต้นของคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียนตามแนวพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับใจใฝ่เรียนรู้ วิธีการจัดการเรียนการสอนที่ส่งเสริมใจใฝ่เรียนรู้ และการวิจัยแบบพหุกรณี เพื่อกำหนดกรอบแนวคิดในการวิจัย อีกทั้งยังเป็นการสร้างแนวทางในการลงภาคสนามทั้งการสร้างข้อคำถามในการสัมภาษณ์ และการสังเกตในเหตุการณ์ต่างๆ

1.2 การเลือกกรณีศึกษาในการวิจัย

กรณีศึกษาในการวิจัยครั้งนี้คือ ครูที่มีการปฏิบัติที่เป็นครูระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายที่มีคุณลักษณะในการส่งเสริม สนับสนุน และแรงกระตุ้นที่จะทำให้นักเรียนอยากเรียนรู้ด้วย ซึ่งครูที่มีการปฏิบัตินี้ได้รับการคัดเลือกจากนักเรียนในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ที่สอนแผนการเรียนวิทยาศาสตร์-คณิตศาสตร์ 1 ทาน และแผนการเรียนคณิตศาสตร์-ภาษาต่างประเทศ 1 ทาน

1.3 แหล่งข้อมูลในการวิจัย

- 1) แหล่งบุคคลประกอบด้วย ครู และนักเรียน
- 2) แหล่งเหตุการณ์ประกอบด้วย การสังเกตพฤติกรรมของพหุกรณีศึกษาในระหว่างที่อยู่โรงเรียน การสังเกตพฤติกรรมต่างๆที่เกิดขึ้นภายในห้องเรียน
- 3) แหล่งเอกสารประกอบด้วย เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนการสอนของครู เช่น แผนการจัดการเรียนรู้ งานวิจัยในชั้นเรียน บันทึกหลังการสอน สมุดพฤติกรรมนักเรียน

2. การศึกษาภาคสนาม

ประเด็นการวิจัย	วิธีเก็บรวบรวมข้อมูล/แหล่งข้อมูล			
	วิเคราะห์เอกสาร	สังเกต	สัมภาษณ์	
			ครู	นักเรียน
ครูที่มีการปฏิบัติ	- จากแบบสอบถามที่แจกนักเรียน	-	-	-
การเตรียมความพร้อมของครู	- การเตรียมแผนการจัดการเรียนรู้ - การเตรียมเอกสารประกอบการจัดการเรียนรู้	- ความกระตือรือร้น/แนวทางการเตรียมการสอน	✓	✓
การจัดการเรียนการสอน	- แผนการจัดการเรียนรู้ - รายงานการวิจัย	- กิจกรรมการเรียนการสอนที่เกิดขึ้นภายใน	✓	✓

	- แบบประเมินการเรียนรู้	ห้องเรียน		
--	-------------------------	-----------	--	--

3. การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ เป็นวิธีการสร้างข้อสรุปจากข้อมูลที่ได้จาก แบบสอบถาม ปลายเปิด การสัมภาษณ์ การสังเกต จดบันทึก การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพที่ใช้คือ การวิเคราะห์ คำหลัก (Domain Analysis) ซึ่งเป็นการจัดกลุ่มคำชุดหนึ่งให้อยู่ร่วมกันโดยอาศัยลักษณะความสัมพันธ์ บางอย่างของ คำแต่ละคำที่นำมาใช้จัดกลุ่ม และการวิเคราะห์ส่วนประกอบ (Component Analysis)

ผลการวิจัย

ผลการวิจัยเพื่อวิเคราะห์วิธีการในการส่งเสริมใจใฝ่เรียนรู้ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายจาก ครูที่มีการปฏิบัติดี (best practice) ผู้วิจัยแบ่งการนำเสนอออกเป็น 2 ตอนคือ

ตอนที่ 1 การเตรียมความพร้อมของครู

ตอนที่ 2 กระบวนการจัดการเรียนการสอนของครู

ตอนที่ 1 การเตรียมความพร้อมของครู

ก่อนที่ครูจะเริ่มทำการเรียนการสอนครูทั้ง 2 ท่านมีวิธีการดำเนินการเตรียมความพร้อมที่เหมือนและแตกต่างกันออกไปคือ

ครูที่สอนแผนการเรียนวิทยาศาสตร์ – คณิตศาสตร์ จะเริ่มจากการเตรียมแผนการจัดการเรียนรู้โดย เขียนแผนการจัดการเรียนรู้แบบ 5E เนื้อหาที่เขียนมีการเรียบเรียงตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 โดยที่เนื้อหาจะมีความยากมากกว่าหลักสูตรซึ่งมีการสอดแทรกเนื้อหาในระดับที่ลึกลงไป นอกจากนั้นภายในแผนการจัดการเรียนรู้อย่างมีการระบุกิจกรรมต่างๆที่จะเกิดขึ้นภายในห้องเรียน ซึ่งส่วนใหญ่ จะเป็นกิจกรรมที่เน้นการทดลอง หรือ กิจกรรมกลุ่ม ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับเนื้อหาที่จะทำการเรียนการสอน สื่อที่ครู เตรียมสำหรับการเรียนการสอนส่วนใหญ่จะเป็นสื่ออิเล็กทรอนิกส์มีภาพเคลื่อนไหว หรือบางกรณีจะเป็นสื่อที่ อยู่รอบๆตัวของนักเรียนซึ่งขึ้นอยู่กับเนื้อหาที่เรียนเช่นเดียวกัน สำหรับใบกิจกรรมที่ใช้ในการเรียนการสอนจะ จัดแยกออกมาจากใบความรู้โดยจัดทำเป็นรูปเล่มซึ่งมีความสอดคล้องกับเนื้อหาที่เด็กจะเรียน

ครูที่สอนแผนการเรียนคณิตศาสตร์ – ภาษาต่างประเทศ จะมีวิธีการเตรียมแผนการจัดการเรียนรู้ที่ คล้ายคลึงกับครูที่สอนแผนการเรียนวิทยาศาสตร์ – คณิตศาสตร์ แต่จะมีความแตกต่างกันในเรื่องของใบ กิจกรรมที่ครูจะสร้างและประเมินให้เรียบร้อยภายในชั้นเรียนในช่วงนั้นๆ และมีการศึกษาสภาพของเด็กแต่ละคนว่ามีลักษณะเป็นเช่นไร มีการจดบันทึกลักษณะของเด็กแยกไว้เพื่อเป็นแนวทางในการจัดการเรียนการสอน

ตอนที่ 2 กระบวนการจัดการเรียนการสอนของครู

ครูที่สอนแผนการเรียนวิทยาศาสตร์ – คณิตศาสตร์จะเริ่มเข้าสู่บทเรียนโดยการตั้งคำถามประกอบกับการดูภาพ หรือวีดิทัศน์ที่เกี่ยวข้องกับเนื้อหาที่จะเรียน ระหว่างการเรียนการสอนที่เน้นเนื้อหาวิชาการครูจะมีการตั้งคำถามเป็นระยะๆเพื่อกระตุ้นให้นักเรียนได้ตอบคำถาม ซึ่งลักษณะของข้อคำถามที่ใช้จะเป็นคำถาม

ปลายเปิดให้นักเรียนได้แสดงความคิดเห็น กิจกรรมที่เกิดขึ้นภายในห้องเรียนจะเป็นไปในลักษณะที่ส่งเสริมการเรียนรู้ เช่นการทำกิจกรรมกลุ่ม ที่เปิดโอกาสให้นักเรียนได้แลกเปลี่ยนความเห็นซึ่งกันและกัน โดยมีครูคอยให้คำชี้แนะหรือตอบคำถามหากนักเรียนมีข้อสงสัย และมีการอภิปรายหน้าห้องเรียนที่ทำให้เกิดอิสระทางด้านความคิด สุดท้ายครูจะเป็นผู้ทำหน้าที่สรุปความคิดต่างๆเพื่อให้เป็นไปในทิศทางเดียวกันซึ่งอยู่บนพื้นฐานของความถูกต้อง สำหรับการเรียนการสอนที่เน้นการทดลอง ครูจะเป็นผู้ชี้แนะแนวทางในขั้นต้น จากนั้นจะให้นักเรียนจับกลุ่มเพื่อทำการทดลอง โดยมีครูคอยให้คำชี้แนะหรือตอบคำถามหากนักเรียนมีข้อสงสัย สำหรับการเรียนการสอนที่เน้นการทดลองจะมีใบกิจกรรมและมีทดสอบความรู้ในท้ายชั่วโมง บรรยากาศที่เกิดขึ้นภายในห้องเรียนจะไม่มี ความตึงเครียด ครูมีปฏิสัมพันธ์ที่ดีกับนักเรียน มีการกระตุ้นให้เกิดการเรียนรู้โดยการให้กำลังใจแก่นักเรียน พฤติกรรมที่นักเรียนแสดงออกระหว่างการเรียนการสอน นักเรียนมีความจดจ่อกับบทเรียน มีการพูดคุยซักถามในประเด็นที่กำลังเรียน นักเรียนแต่ละคนจะมีวิธีการบันทึกความรู้ที่ได้ที่แตกต่างกัน เพราะครูผู้สอนให้อิสระในการบันทึก

ครูที่สอนแผนการเรียนคณิตศาสตร์ – ภาษาต่างประเทศ มีการนำเข้าสู่บทเรียนโดยการตั้งคำถามที่มีความเกี่ยวข้องกับนักเรียน เช่นการตั้งคำถามที่ให้นักเรียนได้แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในปัจจุบัน หรือคำถามที่ให้นักเรียนได้แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับการตัดผมทรงนักเรียน เป็นต้น ซึ่งคำถามที่ตั้งขึ้นจะมีความเชื่อมโยงกับเนื้อหาที่จะเรียน ระหว่างการเรียนการสอนครูจะสำหรับคำตอบที่ครูต้องการ คือการให้นักเรียนได้แสดงจุดยืนของตนเองว่ามีความเห็นเช่นไร โดยครูทำหน้าที่ชักจูงจุดยืนของผู้เรียน เช่นจากสถานการณ์แปรเปลี่ยนไป ผู้เรียนจะยืนยันที่จะเลือกจุดยืนเดิมหรือไม่ สุดท้ายผู้เรียนก็จะมีบทพบทวนจุดยืนของตนเองอีกครั้ง ในการจัดการเรียนการสอนครูก็จะมีสื่อที่หลากหลายมาใช้เพื่อกระตุ้น กระบวนการคิดของนักเรียน มีการประเมินผลตามสภาพจริงที่เกิดขึ้นภายในห้องเรียน

อภิปรายผลการวิจัย

การอภิปรายผลการวิจัยวิธีการส่งเสริมใจใฝ่เรียนรู้สำหรับนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย. ผู้วิจัยแบ่งการนำเสนอออกเป็น 2 ตอน ดังนี้ ตอนที่ 1 การเตรียมความพร้อมของครู ตอนที่ 2 กระบวนการจัดการเรียนการสอนของครู

ตอนที่ 1 การเตรียมความพร้อมของครู

การเตรียมความพร้อมของครูทั้ง 2 ท่านจากกรณีศึกษา มีการเตรียมการจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ที่มีการระบุกิจกรรมการสอน สื่อที่ใช้ในการเรียนการสอน การประเมินการเรียนการสอน ไว้เป็นลำดับขั้นตอนอย่างชัดเจน ซึ่งมีความสอดคล้องกับหลักการที่ครูสภาได้มีการกำหนดไว้มาตรฐานวิชาชีพ ในส่วนของมาตรฐานการปฏิบัติงานดังต่อไปนี้ มาตรฐานที่ ๓ มุ่งมั่นพัฒนาผู้เรียนได้เต็มตามศักยภาพ หมายถึง การใช้ความพยายามอย่างเต็มความสามารถของครูที่จะให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ ให้มากที่สุด ตามความถนัด ความสนใจ ความต้องการ โดยวิเคราะห์วินิจฉัยปัญหาความต้องการที่แท้จริงของผู้เรียน ปรับเปลี่ยนวิธีการสอนที่จะให้ได้ผลดีกว่าเดิม รวมทั้งการส่งเสริมพัฒนาการด้านต่าง ๆ ตามศักยภาพของผู้เรียนแต่ละคนอย่างเป็นระบบ มาตรฐานที่ ๔ พัฒนาแผนการสอนให้สามารถปฏิบัติได้เกิดผลจริง หมายถึง การเลือกใช้ ปรับปรุง หรือสร้างแผนการสอน บันทึกการสอน หรือเตรียมการสอนในลักษณะอื่น ๆ ที่สามารถนำไปใช้จัดกิจกรรมการเรียนการสอน ให้ผู้เรียนบรรลุวัตถุประสงค์ของการเรียนรู้ มาตรฐานที่ ๕ พัฒนาสื่อการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพอยู่เสมอ หมายถึง การประดิษฐ์ คิดค้น ผลิต เลือกใช้ ปรับปรุงเครื่องมืออุปกรณ์ เอกสารสิ่งพิมพ์ เทคนิควิธีการต่าง ๆ เพื่อให้ผู้เรียนบรรลุจุดประสงค์ของการเรียนรู้ มาตรฐานที่ ๖ จัดกิจกรรมการเรียนการสอนโดยเน้นผลถาวรที่เกิดแก่ผู้เรียน หมายถึง การจัดการเรียนการสอนที่มุ่งเน้นให้ผู้เรียนประสบผลสำเร็จในการ

แสวงหาความรู้ ตามสภาพความแตกต่างของบุคคลด้วยการปฏิบัติจริง และสรุปความรู้ทั้งหลายได้ด้วยตนเอง
ก่อให้เกิดค่านิยมและนิสัยในการปฏิบัติงานเป็นบุคลิกภาพถาวรติดตัวผู้เรียนตลอดไป

ตอนที่ 2 กระบวนการจัดการเรียนการสอนของครู

การจัดการเรียนการสอนของครูแผนการเรียนวิทยาศาสตร์-คณิตศาสตร์ มีการจัดการเรียนการสอนเป็นขั้นตอนตามหลักการของการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามรูปแบบการสอนที่เน้นการพัฒนาทักษะกระบวนการ คือรูปแบบการเรียนการสอนกระบวนการสืบสอบและแสวงหาความรู้เป็นกลุ่ม ซึ่งรูปแบบนี้จะมีวัตถุประสงค์ที่มุ่งเน้นทักษะในการสืบสอบเพื่อให้ได้มาซึ่งความรู้ความเข้าใจ โดยมีกระบวนการเรียนการสอนคือ ขั้นที่ 1 ให้ผู้เรียนเผชิญปัญหาหรือสถานการณ์ที่ชวนให้ขบถสงสัย ขั้นที่ 2 ให้ผู้เรียนแสดงความคิดเห็นต่อปัญหาหรือสถานการณ์นั้น ขั้นที่ 3 ให้ผู้เรียนแต่ละกลุ่มร่วมกันวางแผนในการแสวงหาความรู้ ขั้นที่ 4 ให้ผู้เรียนดำเนินการแสวงหาความรู้ ขั้นที่ 5 ให้ผู้เรียนวิเคราะห์ข้อมูล สรุปผลข้อมูล นำเสนอและอภิปรายผล ขั้นที่ 6 ให้ผู้เรียนกำหนดประเด็นปัญหาที่ต้องการสืบเสาะหาคำตอบต่อไป (ทศนา เขมมณี, 2554)

การจัดการเรียนการสอนของครูแผนการเรียนคณิตศาสตร์-ภาษาต่างประเทศ มีการจัดการเรียนการสอนที่ใช้ปัญหากระตุ้นให้ผู้เรียนได้เรียนรู้กระบวนการในการตัดสินใจ รวมทั้งวิธีการในการทำความเข้าใจในความคิดของตน ซึ่งสอดคล้องกับผลงานวิจัยที่ได้ทำการเปรียบเทียบพฤติกรรมการใฝ่รู้ใฝ่เรียน ก่อนและหลังการเรียนโดยใช้ปัญหาเป็นหลัก ผลการวิจัยพบว่า ก่อนและหลังการเรียนได้ใช้ปัญหาเป็นหลัก นักศึกษาพยาบาล ระบุว่าตนเองมีพฤติกรรมการใฝ่รู้ใฝ่เรียนในระดับค่อนข้างมาก (จิตสุภางค์ ทิพย์เที่ยงแท้, 2542)

โดยรูปแบบการเรียนการสอนโดยซีกค่านนี้มีกระบวนการสอน คือ ขั้นที่ 1 นำเสนอกรณีปัญหา ขั้นที่ 2 ให้ผู้เรียนแสดงจุดยืนของตนเอง ขั้นที่ 3 ผู้สอนซีกค่านจุดยืนของผู้เรียน ขั้นที่ 4 ผู้เรียนทบทวนจุดยืนในค่านิยมของตนเอง และขั้นที่ 5 ผู้เรียนตรวจสอบและยืนยันจุดยืนใหม่/เก่า (ทศนา เขมมณี, 2554)

สำหรับการใช้สื่อการเรียนรู้และแหล่งเรียนรู้ ครูกรณีศึกษาทั้ง 2 ท่าน ได้ใช้สื่อที่ส่งเสริมใฝ่เรียนรู้หลายประเภท ทั้งสื่อเทคโนโลยี สื่อมัลติมีเดีย ใบงาน ใบความรู้ ซึ่งได้สร้างและกระตุ้นความสนใจในการเรียนรู้ให้กับนักเรียน ซึ่งสอดคล้องกับหลักการของการจัดบรรยากาศการเรียนการสอนที่สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานกระทรวงศึกษาธิการ (2552)ได้ให้แนวทางไว้ว่าการจัดบรรยากาศแหล่งเรียนรู้ที่ส่งเสริมต่อการใฝ่เรียนรู้นั้น สิ่งที่ต้องคำนึงถึง คือ การใช้สื่อการเรียนรู้ที่หลากหลายสอดคล้องกับหน่วยการเรียนรู้และสร้างแรงจูงใจให้นักเรียนเกิดความสนใจ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

จากการศึกษาวิธีส่งเสริมใฝ่เรียนรู้ของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย จากครูที่มีการปฏิบัติดี ในส่วนนี้ผู้วิจัยขอเสนอแนะวิธีการดำเนินงานสำหรับโรงเรียนหรือบุคลากรครูที่ต้องการพัฒนาใฝ่เรียนรู้ให้เป็นผลสำเร็จ โดยแบ่งออกเป็น 2 ด้าน ได้แก่ คุณครูที่ต้องการส่งเสริมใฝ่เรียนรู้ และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

คุณครูที่ต้องการส่งเสริมใฝ่เรียนรู้

1. ควรมีการดำเนินการวางแผนการจัดการเรียนรู้อย่างจริงจังและมีความชัดเจนในทุก ๆ ด้าน ซึ่งควรมีการศึกษาบริบทของนักเรียนเป็นสำคัญว่านักเรียนแต่ละคนมีวิธีการเรียนรู้แตกต่างกัน วิธีการเรียนรู้แบบไหนจะมีความเหมาะสมกับนักเรียนมากที่สุด

2. คุณครูจะต้องตั้งมั่นอยู่บนพื้นฐานของคุณธรรมและจริยธรรม สำหรับครูที่พึงยึดถือไว้ปฏิบัติ เช่น การยึดหลักพรหมวิหาร 4 ประกอบไปด้วย เมตตา คืออยากเห็นลูกศิษย์มีความสุข กรุณา คืออยากเห็นลูกศิษย์ได้ดี มุทิตา คือ ยินดีที่เห็นลูกศิษย์ได้ดี และอุเบกขา คือ เข้าใจธรรมชาติของศิษย์ เป็นต้น ซึ่ง

การที่คุณครูปฏิบัติอยู่บนพื้นฐานของคุณธรรมจริยธรรมแล้วผลที่ตามมาคือเด็กนักเรียนได้มีการพัฒนา ศักยภาพอย่างเต็มที่

หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

1. ควรมีการนิเทศติดตามผลคุณครูอย่างต่อเนื่องและสม่ำเสมอในทุก ๆ ด้าน เพื่อเป็นการวิเคราะห์ถึงคุณภาพของครูผู้สอนและคุณภาพของเด็กนักเรียน เพื่อใช้ในการพัฒนาการศึกษาต่อไป
2. ควรมีการจัดส่งครูไปอบรมถึงรูปแบบการจัดการเรียนรู้ในรูปแบบต่าง ๆ เพื่อเป็นการหารูปแบบที่ดีและเหมาะสมที่จะใช้ในการพัฒนาใจใฝ่เรียนรู้ของเด็กนักเรียนต่อไป

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. จากการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยพบนักเรียนที่เป็นเด็กพิเศษเรียนร่วมกับนักเรียนปกติ จึงควรมีการศึกษาวิธีการส่งเสริมใจใฝ่เรียนรู้ของเด็กลักษณะดังกล่าว เพื่อให้ได้วิธีการส่งเสริมใจใฝ่เรียนรู้ สำหรับเด็กพิเศษ
2. จากการศึกษาวิจัยในครั้งนี้ผู้วิจัยได้ทำการวิจัยเฉพาะเด็กนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายที่เป็นโรงเรียนขนาดใหญ่พิเศษ มีเอกลักษณ์เฉพาะตัวคือเป็นโรงเรียนชายล้วน จึงควรมีการศึกษาวิธีการส่งเสริมใจใฝ่เรียนรู้ สำหรับตัวอย่างอื่นๆตามตามเหมาะสมเพื่อให้ได้วิธีการส่งเสริมในกรณีต่าง ๆ มากยิ่งขึ้น

รายการอ้างอิง

- คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, สำนักงาน. (2540). พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม(ฉบับที่ 2)พ.ศ.2545. กรุงเทพฯ:โรงพิมพ์อักษรไทย.
- ชุตินากค์ ทิพย์เที่ยงแท้. (2543).การเปรียบเทียบพฤติกรรมใฝ่รู้ก่อนและหลังการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นหลักของนักศึกษาพยาบาล. วารสารวิทยาลัยพยาบาลราชชนนี ราชบุรี(กรกฎาคม – ธันวาคม):12-17.
- ทิตินา แคมมณี. (2552).ศาสตร์การสอนองค์ความรู้เพื่อการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ. กรุงเทพมหานคร:สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- บุญชิต มณีโชติ. (2540).ความสัมพันธ์ระหว่างการจัดการเรียนการสอนแบบมีส่วนร่วมกับการพฤติกรรมการใฝ่รู้ของนักศึกษาพยาบาล. ปริญญานิพนธ์มหาบัณฑิต สาขาการพยาบาลอนามัยชุมชน บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล.
- อารี พันธมณี. (2545).จากการสอน...สู่การจุดประกายความใฝ่รู้. วารสารวิชาการ 26:15-16.